

Метод проектів

"Лобові атаки в навчанні приносять ще більші втрати, ніж на війні"

Джон Дьюї

***"У школі, у якій працюють по методу проектів, перше слово - за дитиною,
останнє - за вчителем"***

Коллінгс

"Той, хто не дивиться вперед, виявляється зайвим"

Дж. Герберт

Для того, щоб учень сприймав знання як дійсно потрібні, йому необхідно поставити перед собою й вирішити значиму для нього проблему, узятую з життя, застосувати для її рішення певні знання й уміння, у т.ч. і нові, які ще має бути придбати, і одержати в підсумку реальний, відчутний результат.

В основу методу проектів покладена ідея про спрямованість навчально-пізнавальної діяльності школярів на результат, що досягається завдяки рішенням тієї або іншої практично або теоретично значимої для учня проблеми.

Зовнішній результат можна буде побачити, осмислити, застосувати на практиці. Внутрішній результат - досвід діяльності - стане безцінним надбанням учня, що з'єднає знання й уміння, компетенції й цінності.

Навчальний проект – це один з сучасних методів навчання, одночасно навчальний проект - це форма організації навчального процесу, яка може стати альтернативою класно-урочному навчанню.

Метод проектів припускає розв'язування деякої проблеми, яка передбачає, із одного боку, використання різноманітних методів, засобів навчання, а з іншої, інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, техніки, технології, творчих галузей. Результати виконаних проектів повинні бути, що називається, "відчутними", тобто, якщо це теоретична проблема, то конкретне її розв'язання, якщо практична, конкретний результат, готовий до впровадження.

Основні вимоги до навчального проекту

- Робота над проектом завжди спрямована на вирішення конкретної, причому соціально-значимої проблеми - дослідницької, інформаційної, практичної.
- Планування дії з вирішення проблеми завжди починається із проектування самого проекту, зокрема - з визначення виду продукту й форми презентації (представлення результату). Найбільш важливою частиною плану є поетапна розробка проекту, у якій наводиться перелік конкретних дій із вказівкою результатів, строків і відповідальних. Однак деякі проекти (творчі, рольові) не можуть бути відразу чітко сплановані від початку до кінця.
- Результатом роботи над проектом, його виходом, є продукт, що створюється учасниками проектної групи в ході рішення поставленої проблеми.

Проект - це "п'ять П":

- Проблема,
- Проектування (планування),
- Пошук інформації,
- Продукт,
- Презентація (представлення результату).

Шосте "П" проекту - це його портфоліо, тобто папка, у якій зібрані всі робочі матеріали, у тому числі чернетки, щоденні плани, звіти тощо.

Усякий проект, незалежно від типу, має практично однакову структуру. Це дозволяє скласти єдину циклограму проведення будь-якого проекту - довгострокового або короткостроковою, груповою або індивідуального - поза залежністю від його тематики.

- Етапи діяльності учнів
- Постановка проблеми
- Висунення гіпотез - шляхів рішення. Розподіл на групи
- Планування діяльності. Вибір форми результуючого продукту
- Збір інформації
- Структурування інформації
- Підготовка продукту
- Вибір форми презентації
- Підготовка презентації
- Презентація
- Самооцінка й самоаналіз

Приклад планування проекту за структурою

[illegible]

Базовий курс

	у					
	г					
	и					

		з	с	в	с				
		с	т	и	с				
		і	р	г	с				
		р	у	с	р				
		і	к	т	м				
		н	т	с	л				
		с	у	в	е				
		с	р	л	н				
		р	у	с	н				
		м	е	н	я				
		а	а	н	г				
		ц	н	я	р				
		і	н	г	с				
		ї	я	р	д				
		ї	с	у					
		н	д	к					
		с	у	т					
		с	к	у					
		р	т						
		н	у						
		а							
		ц							
		і							
		ї							

д	е	х	л	п	е	к	т
с	е	с	и	р	е	в	р
в	р	е	с	у	р	і	а
п	е	т	т	д	е	т	в
с	е	с	е	з	е	е	
т	е	н	г	н	е	н	
р	н	ь	а	н	ь	ь	
и	ь	с	д	-	ь	р	з
в	-	к	-	л	п	с	а
а	х	л	г	к	і	с	х
л	с	а	р	т	д	с	и
и	в	д	у	п	т	с	
й	т	а	д	й	с	а	т
(	е	н	е	п	т	з	
р	н	н	р	с	г		
і	ь	я	ь	с	в	і	
к	с	р		в	к	д	
)	с	с		е	а	г	
п	р	з		д	ч		
р	м	г		е	и	т	
с	у	с		н	с		
е	л	р		н	т	е	
к	к	н		я	с	л	
т	е	у		д	в	е	
а	т		с	с	н		
н	с		с	п	и		
н	г		л	с	н		
я	с		і	в	т		
с	г		д	а	е		
г	л		ж	р	к		
і	а		е	і	с		
л	н		н	а	т		

Базовий курс

бу	нн	нн	нн
нр	нр	нр	нр
сс	сс	сс	сс
зб	зб	зб	зб
кс	кс	кс	кс
ет	ет	ет	ет
ру	ру	ру	ру
ії	ії	ії	ії
е	е	е	е
т	т	т	т
и	и	и	и
к	к	к	к
с	с	с	с
н	н	н	н
з	з	з	з
т	т	т	т
е	е	е	е
н	н	н	н
и	и	и	и
,	,	,	,
п	п	п	п
р	р	р	р
о	о	о	о
б	б	б	б
л	л	л	л
е	е	е	е
н	н	н	н
и	и	и	и
,	,	,	,
п	п	п	п
і	і	і	і
п	п	п	п
о	о	о	о
т	т	т	т
е	е	е	е
з	з	з	з
и	и	и	и
р	р	р	р
о	о	о	о
б	б	б	б
с	с	с	с
т	т	т	т
и	и	и	и

пд	1	2	3	5
рс	-	-	-	-
сп	3	4	5	
тс	й	-	-	-
яч	д	й	е	
па	д	д	н	
ст	н	н	н	н
мк	й	і	і	
лу				
рг				
ор				
ес				
ке				
тк				
нт				
он				
лс				
сп				
тс				

Базовий курс

и	т			
ж	и			
н	ж			
я	н			
я				

п	т	2	с	з
р	и	д		
о	ж	и	4	
е	й	д	и	
к	у	е	р	и
т	р	и	о	т
,	с	ь	к	р
ц	к	и	и	с
с	і		т	к
в	х		и	и
и	1	ж	(	
к	-	и	с	
с	и	і	п	
т	т	и	а	
у	а	і	р	
е	2	ж		
т	-	2	и	
е	и	-	і	
с	у	и	)	
я	п	т		
т	с	а		
а	к	з		
у	а	-		
п	и	4		
с	и	-		
ж	и	и		
а	у	п		
х		с		
		к		
		а		
		и		
		и		

и	1	
і	-	
и	2	
і	у	
-	и	
т	с	
р	к	
с	(	
с	к	
ж	и	
т	2	
е	с	
д	-	
д	е	
е	с	
с	-	
х	я	
с	х	
т	е	
а	и	
р		

Персональні та групові проекти

Переваги персональних проектів:

- ° план роботи над проектом може бути вибудований і відслідкований з максимальною точністю
- ° в учня формується почуття відповідальності
- ° учень здобуває досвід на всіх без винятку етапах виконання проекту
- ° формування в учня найважливіших знань та навичок (дослідницьких, презентаційних, оціночних) - цілком керований процес.

Переваги групових проектів:

- ° у проектній групі формуються навички співробітництва
- ° проект може бути виконаний найбільш глибоко й різнобічно
- ° на кожному етапі роботи, як правило, є свій ситуаційний лідер; кожний, залежно від своїх сильних сторін, включається в роботу на певному етапі
- ° у рамках проектної групи можуть бути утворені підгрупи, що пропонують різні шляхи рішення проблеми, ідеї, гіпотези, точки зору; елемент змагальності підвищує мотивацію й діє позитивно.

Розподіл учнів за проектними групами

Вирішення цього завдання вимагає сполучення принципів самостійності учнів у виборі теми й рівної чисельності складу проектних груп.

- ° 1 етап - визначається мінімальний і максимальний розмір проектної групи,
- ° 2 етап - кожний учитель пропонує свою тему проекту
- ° 3 етап - (за три місяці до початку проектного тижня) на стенді розміщається інформаційна таблиця "Підготовка до проектного тижня"
- ° 4 етап - кожний учень, керуючись своїм інтересом, вибирає одну тему проекту й вписує своє прізвище у відповідну графу інформаційної таблиці
- ° 5 етап - (за два місяці до початку проектного тижня) формування проектних груп повинне бути в цілому завершено. Після цього перехід учнів із групи в групу можливе лише як виключення.

Типологія проектів

Класифікувати навчальні проекти можна за різними ознаками.

Класифікація навчальних проектів (за Коллінгсом)

- ° *Проекти ігор* - дитячі заняття, безпосередньою метою яких є участь у груповій діяльності, як то: різні ігри, народні танці, театральні постановки, різного роду розваги й т.д.
- ° *Екскурсійні проекти* - цілеспрямоване вивчення проблем, пов'язаних з навколишньою природою й громадським життям.
- ° *Оповідальні проекти* - ті, розробляючи які, діти мали на меті "одержати задоволення від розповіді в найрізноманітнішій формі" - усної, письмової, вокальної

(пісня), художньої (картина), музичної (гра на роялі) і т.д.

- ° *Конструктивні проекти* - націлені на створення конкретного, корисного продукту.

Класифікація проектів за домінуючою діяльністю учнів

- ° *Практико-практико-орієнтований проект* - націлений на рішення соціальних завдань, що відбивають інтереси учасників проекту або зовнішнього замовника.
- ° *Дослідницький проект* - за структурою нагадує наукове навчальне дослідження.
- ° *Інформаційний проект* - спрямований на збір інформації про об'єкт або явище з метою аналізу, узагальнення й подання інформації для аудиторії.
- ° *Творчий проект* - передбачає максимально вільний і нетрадиційний підхід до його виконання й презентації результатів.
- ° *Рольовий проект* - учасники виконують певні ролі.

Класифікація проектів за комплексністю

За комплексністю (предметно-змістовної області):

- ° *Монопроекти* - як правило, у рамках одного навчального предмету або однієї області знання, але можуть використовувати інформацію з інших областей знання й діяльності; керівник - учитель-предметник, консультант - учитель іншої дисципліни. Можуть бути літературно-творчими, природничо-науковими, екологічними, лінгвістичними, культурознавчими, історичними, географічними, музичними, спортивними. Інтеграція - на етапі підготовки продукту до презентації: наприклад, комп'ютерна верстка літературного альманаху або музичне оформлення спортивного свята. Можуть проводитися в рамках класно-урочної системи.
- ° *Міжпредметні проекти* - проводяться комбіновано на уроках та в позаурочний час під керівництвом декількох фахівців у різних областях знань. Глибока й змістова інтеграція потрібна вже на етапі постановки проблеми.

Класифікація проектів за характером контактів

- ° *Класні*
- ° *Внутрішкільні*
- ° *Регіональні* (у межах одного регіону чи країни)
- ° *Міжнародні.*

Останні два типи проектів можуть бути телекомунікаційними, вони вимагають координації діяльності учасників, їхньої взаємодії в мережі Internet, залучення засобів сучасних комп'ютерних технологій.

Класифікація проектів за тривалістю

- ° *Міні-проекти* - можуть укладатися в урок або частину уроку. Найбільш продуктивні для курсу іноземної мови.
- ° *Короткострокові проекти* - вимагають 4-6 уроків для координації діяльності учасників проектних груп. Основна робота зі збору інформації, виготовленню продукту й підготовці презентації - у рамках позакласної діяльності й вдома.
- ° *Тижневі проекти* - виконуються в групах у ході проектного тижня, їхня реалізація займає приблизно 30-40 годин і цілком проходить за участю керівника проекту. Можливе сполучення класних і позакласних форм роботи.
- ° *Довгострокові (річні) проекти* - можуть виконуватися й у групах та індивідуально. Весь цикл - від визначення теми до презентації (захисту) - виконується на уроках та в позаурочний час.

Форми продуктів проектної діяльності

**"Єдиний шлях, що веде до знань, - це діяльність"
Бернард Шоу**

До форм продуктів проектної діяльності можна віднести:

- ° Web- Сайт
- ° Аналіз даних соціологічного опитування
- ° Порівняльний аналіз
- ° Атлас, карта, навчальний посібник
- ° Відеофільм
- ° Виставка
- ° Газета, журнал, довідник

Базовий курс

- Костюм, модель, колекція
- Гра, мультимедійний продукт
- Музичний або художній твір
- Постановка, свято
- Екскурсія, похід
- Законопроект і т.д.

Види презентацій проектів

- Ділова гра
- Демонстрація продукту, виконаного на основі інформаційних технологій
- Сценка-діалог літературних або історичних персонажів
- Гра із залом
- Наукова конференція, доповідь
- Прес-конференція
- Подорож, екскурсія
- Реклама
- Рольова гра
- Вистава
- Змагання
- Телепередача тощо.

Проектна діяльність та технології

"Метод проектів - це не алгоритм, що складається із чітких етапів, а модель творчого мислення й прийняття рішень" (Дж. Пітт).

Зміст портфоліо проекту

- Щоденник роботи над проектом
- Продукт (проект)
- Звіт (тема, мети, завдання, планування, дослідження, супервайзер, рефлексія)
- Рецензія
- Презентаційні матеріали

Проектна діяльність: роль учителя

- Не стільки викладати, скільки створити умови для прояву в дітей інтересу до пізнавальної діяльності, самоосвіти й застосуванню отриманих знань на практиці.
- Учитель перестає бути "предметником", а стає педагогом широкого профілю.
- Як керівник проекту повинен мати високий рівень культури й деяких творчих здібностей.

Список ролей, які будуть "прожиті" в ході реалізації проекту:

- Ентузіаст, що надихає й мотивує учнів на досягнення мети
- Фахівець, що володіє знаннями й уміннями в декількох (не у всіх!) областях
- Консультант, що допомагає організувати роботу
- Керівник, що допомагає планувати роботу із часу
- "Людина, що задає питання", які допомагають побачити помилки й недоліки роботи
- Координатор групового процесу
- Експерт, що аналізує результати виконаного проекту

Які саме загальнонавчальні вміння й навички формуються в учнів в ході проектної діяльності***1. Рефлексивні вміння:***

- Уміння осмислювати завдання, для рішення якої недостатньо знань
- Уміння відповідати на запитання: чому потрібно навчитися для рішення поставленого завдання?

1. Пошукові (дослідницькі) уміння:

- Уміння самостійно генерувати ідеї, тобто винаходити спосіб дії, залучаючи знання з різних областей
- Уміння самостійно знаходити відсутню інформацію в інформаційному полі

- Уміння запитувати необхідну інформацію в експерта (учителі, консультанта, фахівця)
 - Уміння знаходити кілька варіантів рішення проблеми
 - Уміння висувати гіпотези
 - Уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки
2. *Уміння й навички роботи в співробітництві:*
- Навички колективного планування
 - Уміння взаємодіяти із будь-яким партнером
 - Навички взаємодопомоги в групі в рішенні загальних завдань
 - Навички ділового партнерського спілкування
 - Уміння знаходити й виправляти помилки в роботі інших учасників групи
3. *Менеджерські вміння й навички:*
- Уміння проектувати процес (виріб)
 - Уміння планувати діяльність, час, ресурси
 - Уміння приймати рішення й прогнозувати їхній наслідок
 - Навички аналізу власної діяльності (її ходу й проміжних результатів)
4. *Комунікативні вміння:*
- Уміння ініціювати навчальну взаємодію з дорослими - вступати в діалог, ставити запитання тощо
 - Уміння вести дискусію
 - Уміння відстоювати свою точку зору
 - Уміння знаходити компроміс
 - Навички інтерв'ювання, усного опитування й тощо.
5. *Презентаційні вміння й навички:*
- Навички монологічної мови
 - Уміння впевнено тримати себе під час виступу
 - Артистичні вміння
 - Уміння використовувати різні засоби наочності при виступі
 - Уміння відповідати на незаплановані питання

Проблеми, перестороги

- Завжди існує небезпека переоцінити результат використання методу проектів й недооцінити сам процес.
- При виконанні учнями дослідницьких проектів важливо уникнути перетворення їх на реферати. Неприпустимо створювати в дітей поняття про наукову діяльність як про компіляцію чужих думок. Проектант повинен виробити й представити власну точку зору учня на джерела інформації, учень має визначити мету дослідження і методику його проведення.
- Не завжди вдається витримати спрямованість проектної діяльності учнів, забезпечивши змістовну єдність тем.
- Не просте питання реалізації виховних завдань проектної діяльності: основні моральні принципи - взаємодопомога, вірність обов'язку, почуття відповідальності за прийняті рішення - ґрунтуються на дії, вони повинні бути "прожиті".